

Zápis z jednání

Pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost

*Projekt Místní akční plán vzdělávání pro Hlučínsko západ III
CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0022959*

Místo a čas konání: online přes Google Meet*, 15. 5. 2023, zahájení ve 14:15 hodin

**z důvodu nemoci přesunuto z prezenční na online setkání po předchozím odsouhlasení členů PS*

Seznam účastníků: vizte prezenční listinu, resp. pořízené printscreeny

Zahájení, novinky a informace související (nejen) s projektem MAP III

H. Paverová, vedoucí projektu MAP III, přivítala přítomné na (online) setkání Pracovní skupiny (PS) a poděkovala za pohotové zpětné vazby k navrženému přesunutí dnešního setkání do online prostředí. Hned v úvodu připomněla, že se další pracovní skupina uskuteční 6. června. Bude se jednat o společné setkání všech šesti pracovních skupin za každý MAP (východ a západ), spolumoderovat celou akci bude zkušená mentorka (a současně místní lídryně) paní Lenka Hartmannová. Cílem setkání je rozprava nad finální podobou Akčního plánu a (tím také) nad aktivitami do MAP. H. Setkání se uskuteční za zámku v Kravařích. V rámci prvního věcného bodu programu byly dále předány (nové) informace týkající se výzvy MAP IV. H. Paverová zdůraznila, že se jedná prozatím pouze o draft, nikoliv finální verzi. Podle informací, které máme aktuálně k dispozici, lze konstatovat a shrnout následující:

- (skutečně) je počítáno s implementací akčních plánů na roky 2024 a 2025
- max. výše celkových způsobilých výdajů je vypočítána ze základu 3 mil. Kč + počet zapojených IZO x 98 500 Kč (informace k 4. 5., může se měnit)
 - v případě MAP západ hovoříme o zhruba 5,76 mil. Kč, v případě MAP východ o 6, 64 mil. Kč.
 - Jedná se o více než dvojnásobné částky v porovnání s MAP III, avšak (pouze) poloviční oproti MAP II. Tato informace tak zdá se být klíčová pro plánování aktivit do MAP IV. Na druhou stranu je třeba brát v potaz, že MAP IV bude realizován pouze 2 roky, MAP II byl plánován na 3,5 roku, kvůli „covidu“ bylo požádáno o prodloužení o 6 měsíců. Finanční prostředky tak odpovídají době realizace.
- Příjem žádostí o dotaci by měl být spuštěn v červenci letošního roku.

H. Paverová dále členy PS informovala o předběžně vyloučených aktivitách v MAP IV, což může být nápomocné pro další část programu setkání (plánování do MAP IV). V závěru prvního bodu programu ještě uvedla, že možná již v průběhu prázdnin budeme podávat žádost na MAP IV, a přestože MAP III oficiálně končí 30. 11. 2023, všechny dokumenty, resp. tzv. Finální MAP III, budou muset být hotové (tj. odsouhlasené nebo schválené) do podání žádosti na MAP IV. Hovoříme tak o (deadlinu do) 30. 6. 2023, kdy je kvůli nadcházejícím prázdninám poslední možnost interakce se všemi členy PS a ŘV. Bude-li patrné, že by urychlení celého procesu ohrozilo kvalitu výstupů, bude podání žádosti odloženo na konec září.

Priority, cíle, opatření za oblast ČG, JG a DG (finalizace)

V dalším bodě programu jsme se věnovali reflexi cílů a priorit za oblast čtenářské, jazykové a digitální gramotnosti. Stran H. Paverové bylo připomenuto, že každá strategie má určitou posloupnost – jednak je to nejobsáhlejší analytická část (několik (až) stovek stran), jejíž nedílnou součástí jsou problémové okruhy a SWOT-3 analýza, dále Strategický rámec (SR MAP), kde jsou artikulovány priority a cíle a jehož přílohy tvoří seznamy (ne)investičních priorit škol a dalších subjektů. Na priority a cíle pak navazují konkrétní aktivity shrnuté v ročních Akčních plánech. Nejprve se ale ještě na chvíli zastavila u Analytické části a na obrazovku promítla problémové okruhy za oblast Čtenářské, jazykové a digitální gramotnosti. Následně se dotázala, zda jsou body a) až g) nadále v daném znění relevantní, příp. zda členové navrhnou nějakou úpravu či doplnění. O slovo se přihlásila paní Jarmila Polomská ze ZŠ Hlučín-Rovniny, která by do bodu g) *Nedostatek prostor na vybudování školních knihoven či čtenářských koutků* přidala dodatek „a financí“ (tj. Nedostatek prostor a financí ...), a to z důvodu potřeby pořízení i vybavení knihoven nebo koutků. Další návrhy k revizím již nezazněly. H. Paverová podotkla, že problémové okruhy jsou aktualizovány pravidelně od MAP I, tzn. již téměř osm let, tedy není nezbytně nutné provádět nějaké větší úpravy.

H. Paverová dále na obrazovku nasdílela SWOT-3 analýzu – silné, slabé stránky, příležitosti a hrozby. Připomněla, že problémové okruhy a SWOT-3 analýza mají korespondovat s cíli ve Strategickém rámci a aktivitami uvedenými v Akčních plánech. Na tomto místě se zeptala, zda někdo z přítomných navrhuje úpravu v některém z kvadrantů SWOT-3 analýzy. Prostřednictvím chatu zareagovala paní Eva Watzlawiková ze ZŠ Kravaře-Kouty, která uvedla: „*Hrozba - tam bych doplnila také podporu už v MŠ - k zápisu nám chodí čím dál více dětí s logopedickými obtížemi*“. H. Paverová poděkovala za připomínku, která bude zapracována, pakliže s tím ostatní členové PS souhlasí – ti návrh jednohlasně podpořili. Následně opětovně oslovila přítomné a dotázala se, zda je ještě něco, co jim v dané oblasti chybí, co je obtěžuje nebo jim znesnadňuje práci, čeho si čím dál více všímají apod., mj. např. přetíženost, zahlcenost, nesystémovost atd. Paní Lenka Lasáková ze ZŠ a MŠ Bolatice prostřednictvím hlasového vstupu uvedla: „*do hrozeb bych možná přidala i revizi RVP*“ (cit.). Dle jejího názoru se stále dbá na poněkud zbytečné věci, např. je spousta prostoru věnována mluvnici, která je dobrá víceméně především na přijímačky, a rovněž obsahu učiva je poměrně hodně. Mohlo by to být nahrazeno hodinou literatury nebo čtenářskou hodinou.

H. Paverová poděkovala paní Lasákové a u této příležitosti se dotázala přítomných, zda a kdo se účastnil některé vzdělávací aktivity pořádané v rámci projektu SYPO. Přítomní mohli reagovat i jen použitím smajlíka nebo zvednutím ruky – dle reakcí se všichni min. jedné aktivity zúčastnili. Dále se dotázala, zda mají přítomní přehled v projektech a vědí, které aktivity byly realizované za SYPO a které z MAP či jiného projektu a jestli cítí, že se projekty dublují, příp. že v oblasti čtenářské gramotnosti převyšuje nabídka poptávku. Paní Jarmila Polomská poznačila: „*myslím si, že těch nabídek je opravdu hodně*“. Zmínila, že jak ona osobně, tak její domovská škola (ZŠ Rovniny) spolupracují s Novou školou a v rámci nabízených workshopů, burzy nápadů aj. sdílí výsledky projektů a je s podivem, že aktivita v Praze je rychle naplněná, kdežto u nás je problém nasbírat i minimální počet účastníků pro otevření akce, někteří přihlášení se navíc následně odhlašují. Paní Polomská má dojem, že to však není způsobeno nezájmem, ale zahlceností, vyučující či knihovníci toho mají zkrátka hodně. Na dotaz H. Paverové, zda výrazem „u nás“ míní Hlučínsko nebo celý Moravskoslezský kraj, odpověděla p. Polomská „*Hlučínsko, konkrétně akce v Hlučíně*“.

Paní Jana Šandalová ze ZŠ Hlučín-Darkovičky se připojila do diskuze otevřením tématu párové výuky a dělení tříd v rámci čtenářství. Mj. vedla, že jako hrozbu vnímá nedostatek prostředků na dělení tříd, zejména na menších školách. Uvítala by např. rozdělení dětí na dvě skupiny (podobně jako v případě cizích jazyků) alespoň v rámci čtenářských dílen, tak, aby byl větší prostor na povídání si a sdílení. S dětmi si čte, pokládá otázky, povídají si – děti ale mají velkou chuť sdílet a nestihnou to během vyčleněné hodiny všichni, lekci i dílnu tak dělá dvakrát i třikrát. Paní Jarmila Polomská v reakci na to poznamenala: „já bych se k Janě Šandalové přidala a vnímám to úplně podobně.“ Doplnila, že na cizí jazyk bývají počty dětí úplně jiné, přitom na čtenářství potřebují vyučující také malé skupiny. Uvedla, že ve skupině 30 dětí si sice děti sdílí mezi sebou, ale chtějí sdílet i před celou skupinou, a to mnohdy chybí. Souhlasí s větší podporou.

Paní Šandalová ještě dodala, že méně dětí ve skupině by jistě přispělo také k rozvoji slovní zásoby dětí. Více by se nad knížkami hovořilo, bylo by to pro čtenářství velmi přínosné. Do debaty se vložila také paní Jana Grzychová ze ZŠ a MŠ Ludgeřovice: „je zajímavé, že velikost jazykových skupin je dána zákonem, nesmí mít více než 22 žáků a čeština se nebere jako jazyk, což je trochu absurdní.“ O to více pak ve třídě s cca 25 i více žáky, kde má min. 5-7 SPU. K tématu webinářů realizovaných v rámci SYPO ještě podotkla, že výběr webináře podle ní hodně souvisí s možností některé webináře zhlédnout ze záznamu. Nemusí se na něj dívat v reálném čase, ale může si vybrat z nabídky, jaký webinář a kdy jej zhlédne, což jí vyhovuje. Tyto webináře pak mívají i více zhlédnutí. Podle H. Paverové SYPO generuje potvrzení o účasti i k webinářům zhlédnutým ze záznamu, má informaci, že by toto mělo být možné do 31. 5. 2023. Paní Jana Šandalová potvrdila, že potvrzení vydávají.

H. Paverová následně na obrazovku nasdílela jednotlivé Cíle a Specifické cíle k prioritě Čtenářská, matematická a digitální gramotnosti v základním vzdělávání. V této souvislosti uvedla, že k větší revizi došlo ke konci MAP II, přesto se dotázala, zda přítomní navrhují změny či doplnění. H. Paverové možná v rámci čtenářské gramotnosti (ČG) chybí explicitní propojení s regionální identitou. Vznela dotaz, zda doplnit specifický cíl/opatření nebo považují přítomní současný stav za adekvátní. Členové se přiklonili ke druhé variantě. V rámci aktualizace došlo pouze k některým drobným formulačním doplněním, které budou realizačním týmem zapracovány.

Plánování do MAP IV – Akční plán(y)

H. Paverová v tomto bodě nejprve objasnila účel plánování a nastínila další postup. Návrhy zaznívší na dnešní pracovní skupině se stanou podkladem pro následné projednání na společném setkání pracovních skupin, které se uskuteční 6. června.

H. Paverová dodala, že jeden z důvodů, proč se dotazovala na webináře a další vzdělávací aktivity pořádané projektem SYPO, byla skutečnost, že na tento plynule nový projekt Kurikulum, který taktéž nabídne řadu vzdělávacích akcí a možností pro setkávání. Otázkou tedy je, zda naplánovat Metodická setkávání učitelů češtiny, stejně jako tomu bylo v MAP II, kde byla deklarována min. dvě setkání za projekt, což se ukázalo jako realistický cíl. Prozatím nevíme, jaké konkrétní aktivity Kurikulum připravuje (bude známo zřejmě nejdříve v průběhu září, ne-li později), a tudíž nemůžeme zajistit případné dublování nabídky. Uvedla, že záleží především na učitelích, jejich zájmu a časových možnostech, čímž navázala na dříve zmiňovanou zahlcenost vyučujících stran paní Polomské. H. Paverová tedy poprosila přítomné o zpětnou vazbu, zda jít obdobnou cestou jako v MAP II a ponechat

realizaci min. jedné či dvou akcí na podporu čtenářské gramotnosti, nebo tuto vynechat úplně. Nebude-li však tato aktivita ve výčtu aktivit přiložených k žádosti o dotaci uvedena, nebude se moci realizovat. Dále je otázkou, do jaké míry podporovat jednorázové akce typu „beseda se spisovateli“ a další programy, nebo jít spíše po systematictějších a udržitelnějších aktivitách a projektech.

Paní Jarmila Polomská se přihlásila o slovo a podotkla, že *„když uděláme besedu s autorem, je to jednorázová aktivita, která obsáhne pár dětí. Když poskytneme seminář pro učitele, má to určitě větší dosah“*. Souhlasí, že min. jedna aktivita by se měla uskutečnit. H. Paverová souhlasí a doplnila, že MAP IV bude trvat jen dva roky a na to plynule naváže MAP V, tedy plánujeme na následující dva roky. H. Paverová dodala, že aktuálně má na věc trochu jiný pohled nežli na začátku MAP II – ví, že má spousta škol „nabitý“ kalendář a tak zapojení do některých dalších aktivit musí zvažovat kvůli nenarušování výuky. Připomněla však, že stejně jako v MAP II, také v MAP IV budou realizátoři nabízet všechny aktivity všem zapojeným subjektům, navíc prakticky stejné aktivity pro Hlučínsko východ i Hlučínsko západ. Nechceme jít cestou některých MAPů, které nabízejí jednu aktivitu třeba peti škol(k)ám a jinou zase dalším pěti subjektům. V našem případě mají a budou mít stejnou příležitost zapojit se do všech aktivit všechny zapojené školy.

H. Paverová se ještě opětovně vrátila k vyloučeným aktivitám pro MAP IV, které jsou obdobné, jako byly v MAP II. V MAP II byla např. vyloučena aktivita Pohybové aktivity/činnosti a příměstské tábory, což se nyní nikde nezmiňuje. V MAP IV je však např. vyloučena aktivita „jazykové vzdělávání vedoucí ke zvýšení jazykových kompetencí cílových skupin vyjma dětí a žáků“, z čehož vyplývá, že se nebudou moci uskutečnit jazykové kurzy pro učitele, které proběhly v MAP II. Zajímavý a v tomto kontextu ponurý je zákaz zahraničních výjezdů, protože o tento typ výjezdů by určitě zájem byl. Z aktuálního přehledu vyloučených aktivit je patrné, že neobsahují žádná omezení týkající se ČG, na tomto místě přítomné vybědla k návrhům na aktivity, o které by měli zájem, které má smysl podporovat, které se osvědčují, které v regionu chybí, příp. je obtížné řešit je individuální cestou školy a je lepší je realizovat na úrovni regionu.

Paní Lenka Lasáková se dotázala, zda se musí jednat přímo o určité „akce“, nebo zda se můžeme bavit i o publikacích, pracovních listech apod. Např. by se mohly vytvořit pracovní listy na podporu čtenářství, za ideální považuje zpracovat tematiku regionálních spisovatelů. Podle H. Paverové nic podobného není ve vyloučených aktivitách obsaženo, podobné výstupy navíc vznikly i v MAP II pro MŠ (oblast polytechniky a matematické pregramotnosti) a v rámci regionální identity (Hlučínská Vlastivěda). Zeptala se, jak si přítomní představují samotnou realizaci, kdo by měl pracovní listy vytvářet – jestli místní učitelé, externisté nebo kombinace obojího. Do debaty se přihlásila paní Jana Šandalová doplněním: *„udělat pracovní listy je velice dobrý nápad, ale uvítala bych, kdyby nás někdo pozval jako třídu na celé dopoledne na nějaký projektový den, kde bychom třeba vytvořené pracovní listy sdíleli dohromady, a zároveň i zhodnotili, zda něco nedoplnit, neupravit, aby to byla aktivita mezi školami“*. Paní Lence Lasáková se tento nápad líbí. H. Paverová požádala paní Šandalovou, zda by jí e-mailem neposlala k tomuto návrhu krátkou anotaci. Paní Šandalová se vyjádřila přímo a uvedla: *„spíše tam jde o takový projektový den, když tedy vymyslím nějakou aktivitu v rámci čtenářství a budu mít něco vytvořeno, tak abych si to vyzkoušela nejen se svými dětmi, ale dohromady třeba ještě i s jinou třídou, takže sejít se, pozvat žáky a vyučující z jiných škol, dopoledne udělat projektový den. Já třeba vůbec nebudu tušit, co všechno tam bude, budu mít k dispozici pouze téma. Ten učitel to povede, ale já se můžu jako kantor k tomu vyjádřit a můžu něco doplnit a pak by to mohlo být ověřeno, zpracováno*

a odesláno už jako doporučený materiál.“ Ověřování by tak probíhalo přímo společně s dětmi z několika škol, protože mají jiné znalosti, dovednosti, pracují s jinými výstupy. Paní Šandalová tak navrhuje spojit alespoň dvě třídy, nebo „namixovat“ skupinky.

Na uvedené zareagovala paní Jarmila Polomská: *„já bych k tomu měla praktickou zkušenost, my jsme v jednom projektu udělali lekce spolu s hlučínskou knihovnou a pak se to ověřovalo v brněnské škole s brněnskou knihovnou, kam jsme jim to všechno zaslali a oni ověřovali, zda je to funkční. Nemuseli jsme přemísťovat třídy a jenom se to předalo a ta druhá škola a druhá knihovna to okomentovala. Takže vlastně v rámci jednoduchosti, aby nemuseli nikam jezdit, klidně se to dá takto udělat. A na sdíleném prostředí se pak připomínkovalo a tvořila se definitivní lekce. Je třeba vytvořit nějaký tým, který by někdo zastřešoval, mělo by to mít jednotnou strukturu, jednotné formální náležitosti a ten tým by si pak si měl rozdělit dané lekce.*“ Paní Jana Šandalová poděkovala za poznámku z praxe a dodala, že záměrem jejího návrhu je, aby se děti dostaly do jiného prostředí a vyzkoušely si výuku jiného učitele. Paní Jarmila Polomská na to zareagovala *„já tomu rozumím, ale pořád to povede jeden vyučující - tu stejnou lekci - kdežto my chceme materiály, které bude používat kdokoli. Tak by bylo užitečné, ať někdo dostane papír a zkusí si to odučit a řekne – tady to zadání není jednoznačné, to by potřebovalo více upřesnit. Jestli je to překlopatelné do jiných tříd a k jiným učitelům.*“

Paní Lasáková doplnila: *„ráda bych přizvala i knihovníky, protože knihovníci mají knihovnické lekce a také jsou zvyklí na práci s textem a na práci s dětmi, mohli bychom se bavit i o tandemu škola – knihovna, což myslím, že třeba v našich obcích by možné bylo.*“ Paní Jarmila Polomská uvedla *„v Hlučíně už takové lekce děláme, zrovna letos na nich pracujeme s knihovnou i s muzeem, máme to v tandemu učitelé-knihovníci-muzejní pedagogové a lekce budou nabízené i jiným školám. Takže s tím zkušenost máme a děláme.*“ Lekce vznikají, jak připomněla paní Polomská, v rámci projektu Za horizontem, který končí teď v květnu. Za ZŠ Hlučín-Rovniny vzniklo 16 lekcí a v jedné z opavských škol také 16 lekcí. Ze strany nositele projektu, Nové školy, je zažádáno o pokračování projektu. Paní Šandalová se dotázala, zda jsou tyto lekce určené jen pro Hlučínsko, nebo jsou univerzální. Paní Jarmila Polomská odpověděla *„lekce jsou udělány tak, aby navazovaly na ŠVP a RVP, aby učitelé mohli realizovat výuku v knihovně nebo v muzeu. Je to velmi silně opřené o region a regionální literaturu nebo i historii. Lekce vznikají pro 1. a i 2. stupeň.*“ Ohledně nabídky lekcí stačí oslovit Muzeum Hlučínska nebo napsat p. Polomské. H. Paverová poznačila, že jedna z lekcí je na zacílena i na germanismy v hlučínském nářečí.

H. Paverová se ještě zeptala, zda a jakou cestou budou lekce veřejně dostupné – zda na vyžádání, nebo budou např. k dispozici ke stažení na webu Nové školy, ZŠ Rovniny apod. Dle paní Jarmily Polomské je cílem, aby Muzeum tyto lekce zařadilo do běžné nabídky, kterou nabízí školám. Tedy při zasílání nabídky na školy nabídnou i tyto osvědčené lekce. Dodala, že v projektu je povinná publikace, takže to zřejmě bude zveřejněno na webu Nové školy. H. Paverová tak ještě zareagovala *„takže to není vyložene závislé na Muzeu a na jejich nabídce, resp. na tom, že školy budou muset jezdit výhradně do Muzea, nebo Muzeum do škol, aby se školy k lekcím tzv. dostaly – může s materiály pracovat i sám vyučující?“. Paní Jarmila Polomská odpověděla „nejedná se o projekt Ministerstva školství, ale Ministerstva kultury a cílem je, aby tam byla jedinečnost, zdůrazněna je skutečnost, že podporujeme návštěvu dané kulturní instituce. Aby se školy přesunuly do knihoven a muzeí, aby se staly takovými detašovanými učebnami.“ Co se týče toho, zda je možné, aby s výstupy pracovali i samotní kantoři, p. Polomská doplnila: *„teoreticky to možné je a my bychom chtěli, aby učitelé byli vtaženi do realizace v muzeu nebo v knihovně, ideálně by to mělo být v tandemu, tak jak to pilotujeme. Učitel předem dostane materiály,**

aby se podíval, co spolu v tandemu s muzejním pedagogem budou dělat. Chceme učitele do lekce aktivně zapojit.“

H. Paverová poděkovala paní Polomské za veškeré informace a vstřícnost a vrátila se k projednání aktivit, resp. k prodebatování podoby Akčních plánů.

Veškeré návrhy, které byly reflektovány na pracovní skupině, ilustruje následující výčet:

- Burza nápadů, metodické dny (min. 1 akce)
- Soutěže nebo nesoutěžní „přehlídky“ žáků/škol (psaní příběhů, comicsy apod.)
- Sdílené pracovní listy, materiály pro školy („školy pro školy“, event. využití externistů – autorů pracovních listů)
 - Pracovní listy zaměřené na regionální autory (Hlučínsko i MSK)
 - Včetně projektových dnů a zapojení dětí i učitelů
 - Tandemy učitelé a knihovníci, příp. muzejní pedagogové
 - + využití výstupů projektu Za horizontem
- (další) propojení s prajzštinou
 - Např. Hlučínsko očima dětí (ZŠ, příp. i MŠ) – kniha s příběhy, obrázky, putovní „kniha“ (může mít leitmotiv v podobě rodiny Prajzulků /např. ušité či háčkové figurky/, kteří cestují po Prajzské, děti z každé obce je provedou po obci - každá škola by dle zadání představila svou obec hravou formou s příběhem. Příp., resp. alternativně za využití moderních technologií
 - Nabízí se i využití aplikace Actionbound (žáci vymyslí úkoly)
 - Lekce zaměřené na prajzské nářečí, germanismy...
- I z minulých PS – spolupráce se SŠ, univerzitami/VŠ
 - Včetně tandemu, projektových dnů (+ tandem obecně: ZŠ – ZŠ)
- Akce pro rodičovskou veřejnost – kavárničky pro rodiče, prezentace škol (mezipředmětově) – MG, DG, ČG, polytechnika, reg. identita, pohybové aktivity atd.

Prostor pro sdílení zkušeností, diskuzi, podněty, domluvení termínu dalšího setkání

H. Paverová nejprve připomněla společné setkání pracovních skupin, které se uskuteční 6. 6. 2023 v Kravařích. Předmětem setkání bude projednání, resp. finalizace Akčního plánu. Dále informovala, že e-mailem zašle k odsouhlasení znění cílů a opatření, aby je bylo možné považovat za finální verzi. Sdělila, že přinejmenším Strategickým rámcem do roku 2025 spolu s přílohami (investiční záměry škol a dalších subjektů), bude schválen – v případě MAP východ – do konce května. Některé školy totiž potřebují schválit seznam priorit – vzhledem k záměru podat žádost o dotaci – co nejdříve. Prostoru pro vznesení připomínek či položení dalších dotazů nebylo stran přítomných využito, H. Paverová tak poděkovala za účast a celkovou skvělou spolupráci a popřála všem klidný pracovní týden.

Zápis zpracovaly: Petra Hamelová a Hana Paverová